

Література:

1. План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>.
2. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України», схвалені Постановою Верховної Ради України від 13.07.2016 № 1460-VIII // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1460-19>
3. Свистунов С. Барометр и термометр: эксперты оценивают влияние кризиса на туристический сектор / С. Свистунов // Турбизнес. – 2008. – № 17. – С. 10–12.
4. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР // База даних «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

Звягіна Ельміра Валеріївна
викладач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ
СИСТЕМИ В УКРАЇНІ**

На початку ХХІ століття судова система України зазнала певних змін, оскільки добіг свого кінця строк дії Перехідних положень Конституції України, які на п'ять років відтермінували втілення конституційних норм, що передбачали цілком нову для країни модель судоустрою. На сучасному етапі розвитку та вдосконалення державної незалежності України не втрачає актуальності модернізація саме судової системи і судочинства, яка пов'язана із становленням суду як незалежної та самостійної гілки влади, яка повинна забезпечувати правосуддя й гарантувати доступ до нього кожного громадянина.

Питання, пов'язані з вивченням окремих аспектів судової реформи, аналіз її змісту, основні напрями, механізм та особливості її проведення досліджували: В. Бринцев, А. Закалюк, С. Ківалов, М. Коліушко, М. Коцюбра, Р. Куйбіда, О. Святоцький, А. Селіванов, В. Сердюк, В. Стефанюк, В. Нор, С. Обрусна, В. Опришко та інші знані науковці.

Реформування судової системи нині є першочерговим завданням для нашої країни, яке дасть змогу повернути довіру населення до судів. Слід констатувати, що під час Революції гідності загострилися існуючі проблеми реалізації судово-правової реформи. Органи виконавчої та законодавчої влади

постійно діють у напрямку реформування й адаптації судової системи до загальноприйнятих європейських норм і стандартів: схвалено низку кардинально прогресивних законів щодо судової влади та діяльності суддів, зокрема, Закони України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» [2], «Про забезпечення права на справедливий суд» [3], а влітку 2016 року були суттєво змінені окремі положення Конституції України [1] та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4].

З метою реалізації нових положень Конституції України щодо правосуддя та поглиблення виконання запланованих заходів судової реформи внесено зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які передбачають створення більш ефективної моделі системи судоустрою, приведення у відповідність до конституційних змін повноважень органів суддівського врядування, залучення громадськості до їх роботи, вирішення проблемних питань кадрового забезпечення судів, створення передумов для забезпечення належного рівня матеріального забезпечення працівників судової гілки влади тощо. Слід зазначити, що усі зміни до наведеного Закону в повному обсязі враховують основні рекомендації Венеціанської Комісії, які стосуються відправлення правосуддя, судоустрою та статусу суддів [12, с. 6].

Судова влада в умовах сучасної демократії характеризується певними особливостями, які пов'язані з тим, що вона має існувати й функціонувати в інтересах права, зокрема його верховенства, та для захисту справедливості [9, с. 14]. Так, у п. 40 Висновку Консультативної ради європейських судів від 16 жовтня 2015 року № 18 (2015) «Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії» зазначено: «Судова влада, як одна із трьох гілок державної влади, є підзвітною суспільству, якому служить. Відповідно, пріоритетним питанням судової влади, як і в інших гілок влади, завжди має бути інтерес суспільства, оскільки це – основна цінність ...» [5]. Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленою указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276 [6], визначено, що судова реформа включає в себе як оновлення законодавства, так і ухвалення змін до Конституції України.

Все це свідчить про те, що заходи щодо оновлення та вдосконалення судової системи залишаються одними з пріоритетних у суспільстві, оскільки справедливий, безсторонній та неупереджений суд є важливою гарантією ефективної боротьби з корупцією, надходження в Україну інвестицій, забезпечення прав і свобод кожного та побудови держави, керованої за принципом верховенства права.

Науковці та правники мають різні погляди щодо подальшого проведення судово-правової реформи. Так, наприклад, С. Штогун вбачає проведення судово-правової реформи у таких напрямках. По-перше, це вирішення проблем судоустрою; по-друге, реформування процесуального права; по-третє, організація матеріального-технічного забезпечення судів; по-четверте, докорінне

реформування організації обрання та функціонування органів суддівського самоврядування; по-п'яте, перегляд структури, формування Вищої ради юстиції та системи дисциплінарно-кваліфікаційних комісій суддів [13]. На нашу думку, вказані напрямки судово-правової реформи є найоптимальнішими.

На відміну від С. Штогун, В. Косарев зазначає, що подальше реформування судово-правової реформи неможливе без достатньої матеріальної забезпеченості судів, ліквідації Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та передання їх функцій суддівському самоврядуванню, а також створення триланкової судової системи на чолі з Верховним Судом України [8]. Як відомо, 12 січня 2017 року Вища рада юстиції трансформувалася у Вищу раду правосуддя. Склад цього органу залишається незмінним до 2019 року. Однак він набув нових повноважень, наприклад, Вища рада правосуддя призначатиме і звільнятиме суддів, надаватиме дозвіл на їх затримання, арешт тощо. На нашу думку, з початком роботи Вищої ради правосуддя судова влада позбудеться політичного впливу, зможе стати повністю незалежною і відновити довіру громадян.

В. Кузьмишин зазначає, що метою судово-правової реформи має стати реалізація демократичних ідей правосуддя, зокрема, втілення принципу верховенства права; створення законодавства про судоустрій, яке б забезпечило незалежність судової влади [10]. Погоджуємося з думкою В. Кузьмишина щодо необхідності злагодженості у роботі законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, а також неможливості проведення судово-правової реформи окремо від реформування інституцій, пов'язаних із судом, зокрема таких, як міліція, прокуратура, адвокатура та органи державної виконавчої служби.

Вважаємо, що слушною є думка С. Обрусної щодо загальних принципів управління процесом реформування: процес реформування повинен здійснюватися на основі певних засад, а саме: 1) судова реформа має здійснюватися в системному взаємозв'язку з іншими державними реформами, що зумовлюється принципом єдності державної влади; 2) реформування судової системи повинно здійснюватися на основі відповідних положень Конституції України та інших законодавчих актів; 3) у ході здійснення управління процесом реформування важливе значення має поєднання державних і самоврядних засад, що сприятиме процесу демократизації судової системи; 4) законодавство про судоустрій повинно бути чітким, однозначним за своїм тлумаченням, без наявності правових колізій; 5) розробка та здійснення судової реформи повинні мати наукове підґрунтя; 6) реформа має здійснюватися на основі чітко розподілених функцій і повноважень між органами судової влади, іншими державними органами, громадськими формуваннями, повноваження яких мають пряме відношення до судової діяльності [11, с. 50].

У статті 14 «Верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, визначено: «Співробітництво буде

спрямовано, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності й неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини й основоположних свобод» [7]. На наше переконання, подальше реформування судової влади має спрямовуватися саме на забезпечення відновлення довіри до неї, насамперед через наближення української системи правосуддя до європейських стандартів у контексті євроінтеграції України.

Отже, однією з найважливіших умов євроінтеграційних процесів в Україні є реформування судової системи з метою зміцнення судової влади, яка дає можливість трансформації системи судоустрою й оновлення суддівського корпусу відповідно до суспільних очікувань та європейських стандартів, створює ефективну модель функціонування судової влади, яка покликана максимально задовольнити суспільний запит на справедливий суд. Основним завданням подальшого розвитку правосуддя є реальне утвердження верховенства права у суспільстві і забезпечення кожній людині права на справедливий судовий розгляд у незалежному та неупередженому суді. Без послідовного і неухильного впровадження у судову владу європейських і міжнародних цінностей практично неможливо подолати в ній негативні явища і, насамперед, корумпованість значної частини її носіїв. Судова система України є органічною складовою суспільства, продуктом його діяльності, тому її реформування має стати основною частиною правової реформи в нашій країні, позитивно вплинути на боротьбу з організованою злочинністю.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року (зі змінами і доп.) // ВВР України. – 1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про відновлення довіри до судової влади в Україні : Закон України від 08.04.2014 року № П88-VII // ВВР України. – 2014. – № 23. – Ст. 870.
3. Про забезпечення права на справедливий суд : Закон України від 12.02.2015 року № 192-VIII // ВВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 року № 1402- VIII // ВВР України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.
5. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії: Висновок Консультативної ради європейських судів від 16.10.2015 року № 18 (2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mka.court.gov.ua/rsu/218022>.
6. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: схвал. Указом Президента України від 20.05.2015 року // БД «Законодавство України» / Інформ. агентство «ЛІГА:ЗАКОН». – 2015. – № 276.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Косарев В. Держава сама штовхала суддів брати хабарі // Юридичний вісник України. – 2014. – № 16 (981).

9. Крусян Р. А. Судова влада в Україні: характеристика етапів реформування // Право і суспільство. – 2016. – № 2. – С. 14–20.
10. Кузьмишин В. Незалежність судової гілки влади є головною передумовою довіри людей до неї // Юридичний вісник України. – 2014. – № 17 (982).
11. Обрусна С. Ю. Адміністративно-правові засади судової реформи в Україні: теорія, історія, сучасність : монографія – Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 304 с.
12. Сокурєнко В. В. Адміністративно-правове забезпечення судово-правової реформи в Україні // Право і Безпека. – 2016. – № 3. – С. 6–11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2016_3_3.
13. Штогун С. Як змінити судочинство? Реформа судової системи очима судді у відставці // Юридичний вісник України. – 2014. – № 16 (981).

Касяненко Євгенія Валеріївна
викладач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Системи державного управління і місцевого самоврядування виконують спільну мету – створюють інституційний механізм для реалізації публічної влади суспільством. Тому не викликає сумнівів теза про безумовну залежність такого механізму від волевиявлення громадян. У міжнародній практиці реальність демократичних перетворень у державі залежить від гарантування права громадян здійснювати владу, зокрема, через форми публічного діалогу.

Різні аспекти демократичного контролю розглядали такі вітчизняні і зарубіжні учені: Л. Акопов, О. Андрійко, Р. Арутюнян, В. Беляєв, О. Гетманець, О. Гавриленко, В. Гаращук, С. Денисюк, О. Забралова, О. Зайчук, А. Колодій, О. Коломитцева, С. Кушнір, П. Любченко, Л. Наливайко, Т. Наливайко, А. Олійник, Н. Оніщенко, Л. Рогатіна, О. Селіванова, А. Селіванов, О. Скакун, І. Сквірський, О. Скрипнюк, О. Сушинський, В. Тацій, Ю. Тодика, О. Фрицький, М. Цвік, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, С. Шестак та ін. Окремі проблеми громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування розглядали І. Довбуш, М. Їжа, О. Ігнатенко, В. Кравчук, О. Крилова, О. Неберікута, О. Орловський, П. Покатаєв, О. Радченко, Ю. Стрілець, О. Сушинський та ін.

В сучасних умовах державотворення увага науковців зосереджена на дослідженні проблем процесу демократизації державного сектора, посиленні його транспарентності. Місцеве самоврядування вже за своїм змістом вважається демократичною інституцією, тому науковий інтерес частіше представляли питання підвищення ефективності його діяльності.